

Socialförvaltningens stab
Socialförvaltningens stab
Marie Hammarstedt, Utvecklare

marie.hammarstedt@habo.se

Remissyttrande gällande slutbetänkande av Narkotikautredningen SOU 2023:62

Sammanfattning

Utredningen konstaterar att Sverige har en lägre andel som brukar/missbrukar narkotika jämfört med andra länder i Europa, men trots det har en högre dödlighet. Utredningens fokus är att öka hälsan och rädda liv. Kommuners roll kommer mestadels in i det förebyggande arbete som behöver göras, medan rädda liv och skademinimering mer blir hälso- och sjukvårdens uppgifter. Sammanfattningen i yttrandet kommer därför fokusera på kommunens uppdrag i utredningsförslaget.

Utredaren anser att kommunerna ska ges en god grund för narkotikaförebyggande arbete. Folkhälsomyndigheten föreslås få i uppdrag att ta fram kunskapsstöd till kommunerna, för att höja kvaliteten i arbetet. Utredningen föreslår också att ett nationellt stöd för metoder och arbetssätt ska tas fram som stöd till kommunerna.

Satsningarna på att begränsa tillgängligheten för narkotika bör fortsätta och Folkhälsomyndigheten bör få i uppdrag att följa upp narkotikaanvändningen inom nöjesmiljöer. Satsningar på att skapa en meningsfull fritid och sysselsättning för barn och unga kan enligt utredningen, bidra till narkotikaförebyggande arbete. Fler kommuner bör därför integrera Alkohol, narkotika, dopning, tobaks- och nikotinprodukter och spel om pengar (ANDTS)- förebyggande perspektiv i det lokala föreningslivet.

Ett särskilt program för att förebygga narkotikaanvändning hos barn och unga som kompletterar ANDTS-strategi med mål att minska antal barn och unga som börjar använda narkotika bör tas fram.

Programmet för att förebygga narkotikaanvändning hos barn och unga föreslås innehålla följande delområden:

- ökad likvärdighet mellan kommuners förebyggande verksamhet
- stärka förutsättningar för ett systematiskt hälsofrämjande och förebyggande arbete
- tillgängligt föräldrastöd för fler föräldrar
- fortsatta satsningar på tidiga samordnade insatser TSI
- fler kontaktytor för att särskilt uppmärksamma flickor
- information om substanser och dess hälsorisker
- en tydlig väg in för vård och stöd
- fler samordnade vård- och stödverksamheter för barn och unga
- bättre vård och stöd för unga som misstänks för narkotikabrott.

Länsstyrelserna ska ges i uppdrag att stödja kommunerna i genomförandet av detta och Folkhälsomyndigheten föreslås leda och följa upp programmet

på nationell nivå.

Synpunkter

Kommunens roll tydliggörs i det tidiga och förebyggande arbetet och ett särskilt program föreslås tas fram med olika delområden. Kommunerna har redan idag ett stort ansvar inom flera områden vad gäller det förebyggande arbetet, samtidigt som kommunerna också har det yttersta ansvaret gällande barn som far illa och behöver omhändertas enligt SoL eller LVU. Det finns redan idag mycket metodstöd kring det förebyggande arbetet och kunskapsnivån är generellt hög vad gäller vikten av att komma in tidigt och förebygga problem. Det utredningen föreslår i tidiga och förebyggande insatser är egentligen inte något nytt, utan något som de flesta kommer idag redan gör.

Socialförvaltningen i Håbo kommun erbjuder föräldrastödsutbildningar utifrån olika teman, tidiga samordnade insatser TSI, tillsammans med skolan och har en tydlig och lättillgänglig väg in för vård och stöd. Socialförvaltningen har också samordnade stödverksamheter för barn och unga genom bland annat ungdomsmottagningen.

Att arbeta förebyggande är en förutsättning för att skapa förändring. Ett brett förebyggande arbete är viktigt för att minska och hålla nere användningen av narkotika. Lokal samverkan mellan kommun, skola, polis och socialtjänst med förebyggande och tidiga insatser leder till att konsumtion och brottslighet går ner, att tryggheten ökar och att det krävs mindre omfattande stödinsatser. De kommuner som lyckas med detta i samverkan har oftast goda resultat som visar sig på flera områden.

Med en sammanhållen och väl fungerande kedja av aktörer kan man fånga upp problematik tidigt och även bidra till att stärka befintliga skyddsfaktorer. Idag finns det dock glapp i systemen. Flera kommuner har kommit långt i sitt arbete men många saknar tydliga mål, struktur, handlingsplaner och framför allt resurser att driva ett bra förebyggande arbete. För att kommunerna ska lyckas med utredningens intentioner, behöver medel tillskjutas kommunerna under flera år för att kunna skapa hållbara strukturer som fungerar över tid.

Utredningen nämner ANDTS-arbetet som ett viktigt förebyggande arbete. Den struktur som byggts upp i Sverige med länssamordning och lokala samordnare måste bibehållas och det är rimligt att varje kommun har en drogsamordnare eller motsvarande. Idag har långt ifrån alla kommuner en drogsamordnare och något som regeringen behöver ge stöd i att åter bygga upp. Det behöver finnas en eller flera samordnare i varje kommun med uppdrag att se till att samverkan fungerar. Utan en utsedd funktion med ansvar för struktur, möten, genomförande och uppföljning är det svårt att få till en långsiktig samverkan eller utvärdering av insatserna.

Som grund för kommunens insatser för att förebygga behöver man också ha en lägesbild över hur problemen ser ut i den egna kommunen. Det kan man få genom att till exempel kartlägga konsumtionen i olika åldersgrupper. Nationella dokument till stöd är bra, men för att lyckas helt behöver man anpassa arbetet till den aktuella kommunens läge och förutsättningar. Denna kartläggning kräver resurser som kommunen inledningsvis behöver få stöd till.

Ställningstagande

Socialnämnden i Håbo kommun ställer sig positiva till att en översyn har gjorts med fokus på att rädda liv och öka hälsan. Ett nytt grepp gällande detta är nödvändigt, då vi i Sverige har för hög dödlighet och då många inte får det stöd och hjälp som krävs för att komma ifrån ett missbruk av narkotika. Det som föreslås vara kommunernas uppgifter är inte något nytt, utan tidigare kända metoder som åter lyfts upp och det tidiga och förebyggande arbetet ges än mer prioritet och status. Detta är positivt men kommunerna behöver inledningsvis och under några implementeringsår få både nationellt metodstöd som föreslås och ekonomiska resurser för att kunna genomföra detta och för att ytterligare flytta fram positionerna i arbetet mot narkotika.